

# Czesław Strzyżewski

---

Strzyżewo Paczkowe, st. 37, gm.  
Gniezno, woj. poznańskie, AZP  
49-35/93

---

Informator Archeologiczny : badania 28, 105-106

---

1994

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej [bazhum.muzhp.pl](http://bazhum.muzhp.pl), gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

niowieczna, osady z późnego okresu wpływów rzymskich, halsztackiego, krzemienice wczesnobrązowe.

Badania przeprowadzono w sierpniu 1994 r. Prace objęły szczyt ostańca wapiennego, u którego podstawy znajduje się stanowisko Jaskinia Biśnik; przebadano również bezpośrednio zaplecze szczytu.

Na szczycie zrealizowano 5 wykopów o powierzchni 90 m<sup>2</sup>. Stwierdzono, że funkcjonowała tutaj zapewne niewielka budowla wiezowa, która uległa zniszczeniu w wyniku pożaru. Wykopy dostarczyły znacznej liczby militariów w postaci grotów beltów i strzał, fragm. ostróg z gwiazdzystym bodźcem, sprzączek, fragm. sztychu broni siecznej, jak i innego oporządzenia wchodzącego w skład wyposażenia jeźdźca (węzidła z wąsami, sierpy, sprzączki popręgów?, podkowy). Wydobyto także fragm. zamków i przecinaki. Liczba wyrobów żelaznych znacznie się zwiększyła po odzyskaniu przedmiotów wydobytych przez poszukiwacza działającego z wykrywaczem metalu. Całość materiału została wstępnie wydatowana na schyłek XIII i pocz. XIV w.

Następne znaleziska odnoszą się do funkcjonowania na szczycie niewielkiego obozowiska? kultury przeworskiej z późnego okresu wpływów rzymskich. Wydobyto m.in. srebrny denar Marka Aureliusza z ok. 160 r. n. e., fragm. naczyń toczonych i zasobowych. Jako domieszka występują także fragm. ceramiki kultury lużyckiej z okresu halsztackiego. Liczną grupę stanowi materiał krzemienisty — są to głównie odpady produkcyjne po wytwarzaniu siekierok czworosiecznych, których egzemplarze także znaleziono. Przynależność kulturowa tego inwentarza to najpewniej kultura pucharów lejkowatych.

Szczyt ostańca oddzielony jest od zaplecza częściowo naturalną rozpadliną, która została miejscami pogłębiona przez człowieka, przez co tworzyła swego rodzaju suchą fosę. Na obszarze wypłaszczenia za fosą założono 8 wykopów o powierzchni 170 m<sup>2</sup>. Wydobyto z nich rozproszony materiał średniowieczny w postaci fragm. ceramiki, oraz grotów beltów i innych okuć żelazno-brązowych o trudnej do sprecyzowania funkcji. Być może okucia pochodzą z łub lub kołczanu.

Trudne do określenia chronologicznego są materiały związane z metalurgią żelazną. Odślonięto kilka skupisk żużli, w tym bryły z odciskami dna dymarki. Na ich podstawie możemy mówić o prostych piecach średnicy rzędu 20 cm. Byłyby one analogiczne do znalezionych pod jurajskim zamkiem w Olsztynie.

Najliczniejsze materiały dotyczą kultury lużyckiej z okresu halsztackiego. Z tego stanowiska pochodzi brązowy dwuskrzydełkowy grocik z zaczepem typu scytyjskiego.

Bardzo liczne są także wyroby krzemienne w postaci wiórow, odlupków i siekierok czworosiecznych. Współwystępowanie fragm. ceramiki zdobionej sznurem może wskazywać na to, że są to inwentarze krzemienne związane z cyklem kultur sznurowych lub też kulturą pucharów lejkowatych.

---

**Strzyżewo Paczkowe, st. 37**  
**gm. Gniezno, woj. poznańskie**  
**AZP 49-35/93**

Muzeum Początków Państwa Polskiego  
w Gnieźnie

Badania prowadził mgr Czesław Strzyżewski. Finansowane przez Muzeum Początków Państwa Polskiego w Gnieźnie. Pierwszy sezon badań. Zabudowa dworska z XIV/XV-XVIII w., ślad osadnictwa kultury pomorskiej.

Muzeum gnieźnieńskie otrzymało w 1993 r. kafle piecowe z XVI-XVII w., wydobyte wcześniej podczas budowy nowego domu mieszkalnego na terenie gospodarstwa położonego w południowo-zachodniej części wsi. Podczas prac rozpoznawczych odślonięto w wykopach o powierzchni 17 m<sup>2</sup> fragm. dwóch-trzech dworów z XIV/XV-XVIII w. Po zachodniej stronie starego budynku (z k. XIX w.) odczyszczono część konstrukcji wzniesionej z cegieł gotyckich. Jej dno było wyłożone ceglami, na których zalegała warstwa zaprawy wapiennej

z odciskami małej stopy ludzkiej i łapy psa. Obiekt ten powstał zapewne w XIV–XV w. Natomiast po zachodniej i południowej stronie nowego domu natrafiono na fragm. dwóch murów oraz klepisko gliniane z k. XV–XVI w. Było ono przecięte wkopami piwnic dworów z XVI, XVII–XVIII w. Pod tą podłogą miejscami zachowała się warstwa startej próchnicy, zawierająca ceramikę późnośredniowieczną. W warstwie szarego piasku leżącego na calcu odkryto ułamek naczynia kultury pomorskiej.

W obiektach i warstwach zebrano 147 fragm. późnośredniowiecznych naczyń obtaczanych silnie: stalowoszarych, szaro-brunatno-czerwonych i ceglanych wyswiecanych, oraz 339 skorup z naczyń toczonych z XVI–XVIII w. Odkryto również część kafla płytowego z postacią jeźdźca walczącego ze smokiem (św. Jerzego?) z XV w., 245 ułamków kafla płytowych i miskowych z początków 2. poł. XVI w., z początków oraz z poł. XVII w., a także kilka ułamków kafla z XVIII w. Znaleziono też gwoździe, ćwiek, części noża i zamka, kulkę szklaną i płytki posadzkowe.

Materiały znajdują się w Muzeum Początków Państwa Polskiego w Gnieźnie.

Przewiduje się dalsze badania wykopaliskowe.

**Wieliczka, st. 2, Zamek-Ogród  
Żupny  
gm. loco, woj. krakowskie  
AZP 104-57/2**

Muzeum Żup Krakowskich w Wieliczce

Badania prowadziła mgr Jadwiga Duda. Finansowane przez Muzeum Żup Krakowskich w Wieliczce. Średniowieczne miejskie mury obronne i budynek nowożytny.

Prace wykopaliskowe podjęto w związku z rewaloryzacją Ogrodu Żupnego znajdującego się w śródmieściu Wieliczki. Ogród Żupny przylega od południa do Zamku Żupnego i stanowi z nim integralną całość. Badania prowadzone były na tzw. Skarpie w zachodniej części ogrodu, gdzie według źródeł kartograficznych przebiegała linia miejskich umocnień obronnych z okresu średniowiecza. Były one kontynuacją badań prowadzonych w tym rejonie w latach 1963–1964, 1975 i 1984, a ich celem było odkrycie fragm. średniowiecznych murów miejskich Wieliczki i co za tym idzie potwierdzenie m.in. wiarygodności najstarszego planu miasta z 1638 r. autorstwa Marcina Germana.

Na linii murów średniowiecznych założono 5 wykopów o łącznej powierzchni 280 m<sup>2</sup>. Najciekawszego odkrycia dokonano w wykopie nr LXXVII, w którym natrafiono na fragm. budowli nowożytniej posadowionej na murze średniowiecznym. Mur nowożytny o wymiarach: długość 6,3 m, szerokość u podstawy 1,6 m, maksymalna zachowana wysokość 1,9 m wykonany był z kamienia łamanego spojonego zaprawą wapienną. Od wschodu tworzył pionową ścianę, a od zachodu nosił ślady zniszczenia i napraw kamieniem, cegłą. Odkryto go w odległości 30 m na południe od południowo-zachodniego narożnika Zamku Żupnego.

Pod tym murem znajdował się mur starszy, który odkryto na długości 40 m. Mur szerokości 1,6 m biegł po lekkim łuku i obniżał się z południowego wschodu ku północy w stronę zamku. Zachowana wysokość muru wahała się od 0,6 do 1,6 m. Zbudowany był z nieregularnych kamieni piaskowcowych osadzonych na zaprawie murarskiej, ułożonych w poziome warstwy, które na zewnątrz tworzyły pionowe ściany. Na pewnych odcinkach w podstawie muru występowały duże obrobione piaskowce.

W obrębie odkrytego odcinka murów odsłonięto basztę i przyporę. Baszta znajdowała się w odległości ok. 50 m na południe od południowo-zachodniego narożnika zamku. Był to kwadratowy, trzyścienny obiekt, otwarty w kierunku miasta i całkowicie wysunięty na zewnątrz linii muru miejskiego. Wnętrze baszty tworzyło kwadrat o boku 5 m, a grubość jej ścian wynosiła 1,7 m. We wnętrzu odkryto 5 obiektów: 4 jamy i palenisko wielowarstwowe łączone z okresem średniowiecza.